

Риёзус солиҳийн шарҳи / Ҳаё ва унинг фазилати ҳамда у билан хулқланишга одатланмоққа тарғиб қилиш ҳақида / 902-ҳадис

902 – وَعَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَسَّالٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ يَهُودِيٌّ لِصَاحِبِهِ: اذْهَبْ بِنَا إِلَى هَذَا النَّبِيِّ، فَأَتَيْتَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَسَأَلَاهُ عَنْ تِسْعِ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ... فَكَرَّرَ الْحَدِيثَ إِلَى قَوْلِهِ: فَمَقْبَلُوا يَدَهُ وَرَجَلَهُ وَقَالَا: نَشْهَدُ أَنَّكَ نَبِيٌّ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعِيسَى بْنُ سَائِدٍ صَحِيحَةً [ت 2733، س 7/111، حم 4/239].

902. Сафвон ибн Ассол розияллоху анхудан ривоят қилинади:

Бир яҳудий дўстига «Анави набий ҳузурига бизни олиб бор», деди. Бас, улар Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васалламнинг ҳузурларига келиб, тўққизта очиқ-ойдин оятлар ҳақида сўрашди... (Ҳадиснинг давомида) улар Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васалламнинг қўллари ва оёқларини ўпиб, «Биз гувоҳлик берамизки, албатта, сен набийдирсан», дейишди.

Имом Термизий ва бошқалар саҳиҳ санадлар билан ривоят қилишди.

Шарҳ: Имом Ибн Аллон роҳимаҳуллоҳ «Далилул фалиҳийн» китобида келтирадилар. Тийбий айтдилар:

«Яҳудийларда ўнта сўз бор эди. Ундан тўққизтаси мусулмонлар билан муштарак эди. Биттаси уларга хос эди. Яҳудийлар тўққизта муштаракли сўзни сўраб, ўзларига хос бўлганини яширишганида, Набий с.а.в. сўрашгани ва яширишганини ҳам хабар бердилар. Мана шу нарса у зотнинг мўъжизаларига энг кучли далил эди».

Мусо алайҳиссаломга Аллоҳ таоло тўққизта турли мўъжизаларни берди. Бу тўққиз мўъжиза ҳақида Аллоҳ таоло «Исро» сурасида:

«Батаҳқиқ, Биз Мусога тўққизта очиқ-ойдин оят-мўъжиза бердик», деган. (101 оят)

Биз Мусони Пайғамбар қилиб юборганимизда, унинг Пайғамбарлигини тасдиқловчи тўққизта очиқ-ойдин мўъжизани ҳам ато этдик.

Бу мўъжизалар–қўл, асо, тўфон, чигиртка, бит, бақалар, қон, очарчилик йиллари ва меваларнинг камчил бўлиши ҳодисалари эди. У мўъжизалар ҳақида Аъроф сурасида қуйидагича сўз кетган:

«Биз Фиръавн аҳлини, шояд эсласалар, деб (қаҳатчилик) йиллар ва мевалар танқислиги ила тутдик». (130 оят)

Яъни, Фиръавн ва унинг кибор қавмининг кўзлари очилсин деб баъзи мусибатларга, жумладан очарчиликка ва мевалар танқислигига дучор этдик. Ўзини англаган ҳар қандай қавм бундан тўғри хулоса чиқариб олар эди. Аммо Фиръавн аҳли ўзини тамоман терс тутди. Улар:

«Улар ўзларига яхшилик етганда: «Бунга биз ҳақдормиз», дедилар. Агар уларга ёмонлик етса, Мусо ва у билан бирга бўлганлардан шумландилар. Огоҳ бўлсинларким, уларнинг шумликлари Аллоҳнинг ҳузуридан бошқа жойда эмас. Лекин кўплари билмаслар». (131 оят)

Иймонсиз ва табиати бузуқ инсонлар атрофларида рўй бераётган ҳодисаларни нотўғри талқин қилишга одатланган бўладилар. Улар ҳар қандай яхшиликни, биз қилдик, биз бунга ҳақдормиз, биздан бошқа ҳеч ким буни қила олмайди ва ҳақдор ҳам эмас, дейдилар.

«Улар ўзларига яхшилик етганда: «Бунга биз ҳақдормиз», дедилар».

Агар ёмонлик келса, бошқалардан, алалхусус, диндан ва дин аҳлидан кўрадилар.

«Агар уларга ёмонлик етса, Мусо ва у билан бирга бўлганлардан шумландилар».

Ҳа, Фиръавн аҳли содир бўлган яхшилик ва хурсандчиликнинг боисини ўзларидан деб билишар, жамики ёмонликлар сабабини Мусо алайҳиссалом ва мўминларга ағдаришар эди. Аслида, ҳамма нарса, жумладан, ёмонлик ҳам Аллоҳнинг ҳузуридандир.

«Огоҳ бўлсинларким, уларнинг шумликлари Аллоҳнинг ҳузуридан бошқа жойда эмас. Лекин кўплари билмаслар».

Ҳа, кўпчилик буни билмайди. Фиръавн аҳли ҳам билмади. Улар Мусо алайҳиссаломга иймон келтириш ўрнига, у кишига қарши иғво ва инкорни кучайтирдилар:

«Улар: «Ҳар қанча оят келтириб бизни сеҳрламоқчи бўлсанг ҳам, биз сенга

иймон келтиргувчи эмасмиз», дедилар». (132 оят)

Яъни, иймон келтиришдан мутлақо бош тортдилар. Оят-мўъжизани кўришни хоҳламадилар ҳам. Балки Мусо алайҳиссалом уларни ишонтириш учун ҳар қанча уринсалар ҳам, уринишлари беҳуда кетишини олдиндан айтиб қўйдилар.

Ана шунда уларни қилмишларига муносиб тарзда жазолаш фурсати етиб келди.

«Бас, уларнинг устидан тўфон, чигиртка, мита, бақа ва қонларни очиқ-ойдин ва муфассал белгилар қилиб юбордик. Бас, улар мутакаббирлик қилдилар ва жинойтчи қавм бўлдилар». (133 оят)

Яъни, Аллоҳ таоло Фиръавн ва унинг аҳли ваъз-насиҳатга қулоқ тутсин, инсофу иймонга келсин, қилаётган жинойтларидан қайтсин, деб уларга муфассал қилиб, алоҳида-алоҳида тарзда оят-белгиларни юборди.

Баъзи уламоларнинг фикрича, Исро сурасидаги «Мусога тўққизта очиқ-ойдин, оят-белги бердик», дейилишига қараганда, тўққиз йилда тўққизта оят юборган, чунончи: асо, қўл, қаҳатчилик, мева ва жонларни нуқсонга учратиш, тўфон, чигиртка, мита, бақа ва қон.

Аллоҳ таоло ҳар гал бало юборганида, Фиръавн аҳли дод-вой солишиб, тавба қилишар, жинойтларини тарк этишга ва Бани Исроилни қўйиб юборишга Мусо алайҳиссаломга ваъда беришар эди. Ушбу ҳолатни қуйидаги оят баён қилади:

«Қачонки устиларига азоб тушса: «Эй Мусо, сенга берган аҳд ҳурмати, Роббингга дуо қил, агар биздан азобни кўтарсанг, албатта, сенга иймон келтирурмиз ва Бани Исроилни сен билан қўйиб юборурмиз», дер эдилар.

Қачонки устиларидаги азобни ўзлари етиб борадиган муддатга кўтарсак, қарабсанки, қасамларини бузиб турибдилар». (134-135 оятлар)

Бу ҳолат ҳақида имом Ибн Жарир Табарий Саъид ибн Жубайр розияллоҳу анхудан қуйидаги ривоятни келтирадилар:

«Мусо алайҳиссалом Фиръавн ҳузурига келиб: «Бани Исроилни мен билан қўйиб юборгин», деганида Фиръавн кўнмади. Шунда Аллоҳ таоло уларнинг устига тўфон-кўп ёмғир юборди. Устиларидан сел қилиб қуйди. Улар бу илоҳий азоб бўлса керак, деб қўрқдилар ва Мусога: «Роббингга дуо қил, биздан ёмғирни кўтарсин. Биз сенга иймон келтирамиз ва Бани Исроилни сен билан қўйиб юборамиз», дедилар. Мусо алайҳиссалом дуо қилдилар. Сўнг улар иймон келтирмадилар, Бани Исроилни қўйиб ҳам юбормадилар. Ўша йили Аллоҳ уларга бундан олдин етишмаган турфа зироат, мева ва ўт-

ўланларни ўстирди. Улар, биз орзу қилган нарса шу эди, дейишди. Аллоҳ уларнинг устидан чигиртка балосини юбориб, ўсимликларга завола етказди. Улар ўсимликларга чигиртка етказаётган зарарни кўриб, набототнинг уруғи ҳам қолмаслигига ишондилар ва: «Эй Мусо, Роббингга дуо қилгин, биздан чигирткани кўтарсин, биз сенга иймон келтирамиз ва Бани Исроилни сен билан қўйиб юборамиз», дедилар. Мусо алайҳиссалом дуо қилдилар. Аллоҳ улардан чигирткани кўтарди. Улар эса, иймон ҳам келтирмадилар, Бани Исроилни ҳам қўйиб юбормадилар.

Улар донларни уйда сақлашни ўрганиб олдилар ва, энди сақлаб олаверамиз, дедилар, хотиржам. Шунда Аллоҳ уларга (доннинг ўзидан чиқадиган қурт) митани юборди. Улардан бир киши тегирмонга ўн жарийб (дон) олиб борса, ўн қафийз ҳам ун чиқмайдиган бўлди. (Жарийб ва қафийзлар ўлчов birlikлари бўлиб, бир жарийб тўрт қафийзга тўғри келади).

Шунда улар: «Эй Мусо, Роббингга дуо қилгин, биздан митани кўтарсин, биз сенга иймон келтирамиз ва Бани Исроилни сен билан қўйиб юборамиз», дедилар. Бас, Мусо алайҳиссалом Роббига дуо қилди ва улардан бу азоб кўтарилди. Аммо улар Бани Исроилни қўйиб юборишдан бош тортдилар.

Бир куни Мусо алайҳиссалом Фиръавн ҳузурда ўтирган эди, бирдан бақанинг овозини эшитиб қолди ва Фиръавнга:

«Сен ва сенинг қавминг бундан нима кўрасан?» деди. У (Фиръавн): «Бу ҳам бир бало бўлмаса эди», деб жавоб берди.

Кечга бориб улардан ҳар бири томоғига бақага кўмилган ҳолда ўтирар, гапирмоқчи бўлсалар, оғзиларига бақа кириб кетар эди.

Улар Мусога: «Роббингга дуо қил, биздан манави бақаларни кўтарсин. Кейин биз сенга иймон келтирамиз ва Бани Исроилни сен билан бирга қўйиб юборамиз», дедилар. Аллоҳ улардан (балони) кўтарди. Лекин қавм яна иймон келтирмади. Сўнгра Аллоҳ уларнинг устига қон балосини юборди. Анҳорлардан, қудуқлардан, идишларидан сув олмоқчи бўлсалар, янги қон чиқар эди. Улар бу ҳақда Фиръавнга арз қилиб: «Биз қон балосига учрадик. Тоза ичимлик қолмади», дедилар. Фиръавн, албатта, У (Мусо) сизларни сеҳрлаб қўйган бўлса ажаб эмас, деди.

Улар: «Қаердан сеҳрлайди? Биз идишларимизда сув топа олмаяпмиз, янги қондан бошқа ҳеч вақо йўқ!» дейишди.

Улар келиб: «Эй Мусо, Роббингга дуо қил, биздан қон балосини кўтарсин. Кейин биз сенга иймон келтирамиз ва Бани Исроилни сен билан бирга қўйиб юборамиз», дедилар. Бало кўтарилди. Улар яна иймон келтирмадилар ва Бани Исроилни қўйиб ҳам юбормадилар».

HADIS.ISLOM.UZ
NUBUVVAT MARVARIDLARI